Deccan Education Society's

FERGUSSON COLLEGE (AUTONOMOUS),

PUNE

Syllabus under NEP

for

M.A. Marathi (मराठी)

From Academic Year **2023-24**

Revised for year **2026-27**

Fergusson College (Autonomous), Pune
फर्ग्युसन महाविद्यालय (स्वायत्त), पुणे

M.A. First Year Curriculum (Revised) as per NEP 2020.

(एम. ए. मराठी प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम)

Course codes and Titles

Department of Marathi

Implemented from 2023-2024 2023-2024पासून अंमलबजावणी

सुधारित अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०२६-२७पासून लागू

Semester	Paper Code	Paper Title	Credits
I	MRT : 501	तौलनिक साहित्य	4
	MRT : 502	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	4
	MRT : 506	समाजभाषाविज्ञान – १	4
	MRT : 504	ग्रामीण आणि दलित साहित्य	4
	MRT : 505	लोकप्रिय साहित्य	
	MRT : 510	संशोधन पद्धती	4
		Total Semester Credits	**20**
II	MRT : 556	संस्कृती अभ्यास	4
	MRT : 552	अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	4
	MRT : 557	समाजभाषाविज्ञान – २	4
	MRT: 554	लोकसाहित्य	4
	MRT : 555	बालसाहित्य	
	MRT : 560	व्यावसायिक अनुभवग्रहण/क्षेत्रप्रकल्प	4
		Total Semester Credits	**20**
		Total PG-I Credits	**40**

एम. ए. मराठी प्रथम वर्ष: सत्र १		
MRT - 501	**तौलनिक साहित्य**	**Number of Credits : 4**
Course Outcomes (COs) **On completion of the course, the students will be able to:**		**Cognitive level (Bloom's Level) (Level1/2/3/4/5/6)**
CO1	तुलना, साहित्य, विश्वसाहित्य आणि राष्ट्रीय / भारतीय साहित्य या **संकल्पना समजून घेणे.** तुलनेच्या **विविध व्याख्या लक्षात घेणे.**	**1**
CO2	दोन परस्परभिन्न वस्तुंची, विचारांची, साहित्याची **तुलना करता येणे.** तुलनेची विविध **उदाहरणे सांगता येणे.**	**2**
CO3	विश्वसाहित्य आणि राष्ट्रीय / भारतीय साहित्य या **संकल्पनांचे सोदाहरण स्पष्टीकरण करता येणे**.	**3**
CO4	आदानप्रदान, प्रभाव, प्रभव या संकल्पनांच्या आधारे **साहित्याचे वर्गीकरण आणि विश्लेषण करता येणे.**	**4**
CO5	नेमलेल्या साहित्यकृतींचे तौलनिक साहित्याच्या तत्त्वांच्या आधारे **मूल्यमापन करता येणे.**	5
CO6	जगातील कोणतेही साहित्य तौलनिक साहित्याच्या आधारे **सूत्रबद्ध करता येणे.**	6

घटक	**तपशील**	**तासिका**
१	तुलना म्हणजे काय? तुलनेच्या विविध व्याख्या तौलनिक साहित्य, विश्वसाहित्य आणि राष्ट्रीय/ भारतीय साहित्य या संकल्पना	**१५**
२	आदानप्रदान, प्रभाव आणि प्रभव या संकल्पनांचा अभ्यास विविध साहित्यकृतींची उदाहरणे – आवरण, सिंधुतील साम्राज्ये, संस्कृतसाठी संघर्ष	**१५**
३.	भारतीय व्यवहार कोश, भारतीय कहावत संग्रह यांचा अभ्यास	**१५**
४.	भारताच्या विविध प्रांतातील भारतीय साहित्याचा अभ्यास कन्नड साहित्य, बंगाली साहित्य इत्यादी	**१५**

संदर्भग्रंथ –

१. तौलनिक साहित्य, निशिकांत मिरजकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
२. तौलनिक साहित्य, वसंत बापट,मौज प्रकाशन, मुंबई
३. तौलनिक साहित्य संपा. चंद्रशेखर जहागीरदार, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे
४. मध्ययुगीन मराठी साहित्य आणि तौलनिक अभ्यास, र.बा.मंचरकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
५. भारतीय साहित्याची संकल्पना, चंद्रकांत बांदिवडेकर गौरवग्रंथ, संपा. पद्मजा घोरपडे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
६. कन्नड साहित्याचा इतिहास, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली
७. बंगाली साहित्याचा इतिहास, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली
८. मराठी विश्वकोश, खंड १ ते १८, महाराष्ट्र राज्य विश्वकोश निर्मिती मंडळ, महाराष्ट्र शासन

एम. ए. मराठी प्रथम वर्ष: सत्र १		
MRT - 502	**मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी**	**Number of Credits : 4**
	Course Outcomes (COs) **On completion of the course, the students will be able to:**	**Cognitive level (Bloom's Level) (Level1/2/3/4/5/6)**
CO1	मराठी भाषेच्या आरंभाचा **शोध घेणे.** त्यासाठी शिलालेख, ताम्रपट, अन्यभाषांमधील साहित्याचा **अभ्यास करणे.**	**1**
CO2	मध्ययुगात निर्माण झालेल्या विविध धर्मसंप्रदायांची ओळख करून घेणे, त्यांच्यातील **साम्यभेद निरखणे.**	**2, 3**
CO3	प्राचीन गीतमंजुषा या संकलनाच्या आधारे विविध प्रकारच्या काव्याचा सखोल अभ्यास करणे.	**2, 3**
CO4	प्राचीन गीतमंजुषा या संकलनाच्या आधारे विविध प्रकारच्या काव्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करणे.	**4**
CO5	संत पंत आणि तंत साहित्याची वैशिष्ट्ये **सूत्रबद्ध करता येणे.**	5
CO6	यादवकालीन, बहामनीकालीन, शिवकालीन, पेशवेकालीन, सामाजिक-राजकीय पर्यावरणाच्या आधारे मध्ययुगीन मराठी वाङमय **सूत्रबद्ध करता येणे.**	6

घटक	तपशील	तासिका
१	संस्कृती म्हणजे काय? साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी ही संकल्पना	**१५**
२	मराठी भाषेचा प्रारंभ, शिलालेख, ताम्रपट यांचा अभ्यास	**१५**
३.	प्राचीन गीतमंजुषा या संकलनाचा अभ्यास – यादवकाळ, बहामनी काळ	**१५**
४.	प्राचीन गीतमंजुषा या संकलनाचा अभ्यास – शिवकाळ, पेशवेकाळ	**१५**

संदर्भग्रंथ :

१. प्राचीन गीतमंजुषा, संपा. ना.ग. जोशी, मौज प्रकाशन, मुंबई
२. प्राचीन मराठी कोरीव लेख, शं.गो.तुळपुळे,
३. संतसाहित्याची सामाजिक फलश्रुती, गं. बा. सरदार
४. महाराष्ट्र संस्कृती, पु. ग. सहस्त्रबुद्धे
५. महाराष्ट्रीय जीवन, ग. बां. सरदार
६. मराठी लोकांची संस्कृती, इरावती कर्वे
७. संशोधन शलाका, सुरेश डोळके
८. पेशवेकालीन महाराष्ट्र, वा. कृ. भावे
९. यादवकालीन महाराष्ट्र, मु. गं. पानसे
१०. मराठी रियासत, गो. स. सरदेसाई

एम. ए. मराठी प्रथम वर्ष: सत्र १		
MRT – 506	**समाजभाषाविज्ञान – १**	**Number of Credits :4**
	Course Outcomes (COs) **On completion of the course, the students will be able to:**	**Cognitive level (Bloom's Level) (Level1/2/3/4/5/6)**
CO1	भाषाविज्ञानातील दोन प्रमुख शाखांची ओळख आणि उजळणी करणे.	1
CO2	भाषा आणि समाज यांचा अनुबंध उलगडून दाखविणे.	2
CO3	भाषा एक सामाजिक संस्था' या संकल्पनेच्या आधारे भाषेचे उपयोजन अभ्यासणे.	3
CO4	मराठीच्या विविध बोलींचे स्वरूप आणि वेगळेपण जाणणे.	4
CO5	भाषावैज्ञानिक सिद्धांत आणि ललितलेखन यांचा परस्परसंबंध अभ्यासणे.	5
CO6	भाषा, भाषावैविध्य आणि बोलींच्या अभ्यासातून भाषेची व्यापकता लक्षात घेणे.	6

घटक	तपशील	तासिका
१	भाषाविज्ञान संकल्पना, स्वरूप व शाखा (वर्णनात्मक, ऐतिहासिक भाषाविज्ञानातील मुलभूत सिद्धांतांची उजळणी)	१५
२	समाजभाषाविज्ञान संकल्पना, समाज आणि भाषा, समाज आणि संस्कृती	१५
३.	भाषावैविध्य, भाषा आणि बोली	१५
४.	मराठीच्या बोलींचा अभ्यास (अहिराणी, कोंकणी, वऱ्हाडी, नागपुरी)	१५

संदर्भग्रंथ -

१. ध्वनिविचार — डॉ. ना. गो कालेलकर
२. भाषा : इतिहास आणि भूगोल — डॉ. ना. गो कालेलकर
३. भाषा आणि संस्कृती — डॉ. ना. गो कालेलकर
४. मराठीचा भाषिक अभ्यास — डॉ मु. श्री. कानडे
५. भाषाविज्ञान वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक — संपा. स. ग. मालशे
६. वर्णनात्मक भाषाविज्ञान : स्वरूप आणि पद्धती — संपा. कल्याण काळे, अंजली सोमण
७. बोलीविज्ञान — औंदुबर सरवदे
८. समाजभाषाविज्ञान — जयश्री पाटणकर
९. समाजभाषाविज्ञान — रमेश वरखेडे

एम. ए. मराठी प्रथम वर्ष: सत्र १		
MRT - 504	ग्रामीण आणि दलित साहित्य	Number of Credits: 4

Course Outcomes (COs) On completion of the course, the students will be able to:		Cognitive level (Bloom's Level) (Level1/2/3/4/5/6)
CO1	भारतीय खेडे आणि ग्रामीण साहित्य आणि भारतीय समाजजीवन आणि दलित साहित्य यांच्या **नात्याचा शोध घेणे.**	1
CO2	लोकजीवनातील शेती, शेतकरी चळवळ आणि ग्रामीण साहित्य यांचा तर दलित चळवळ आणि दलित साहित्य यांचा **अनुबंध पाहणे.**	2, 3
CO3	मराठीतील ग्रामीण आणि दलित साहित्याची **परंपरा अभ्यासणे.**	2, 3
CO4	ग्रामीण आणि दलित साहित्याचे **वर्गीकरण आणि विश्लेषण करणे.** त्यांचे आशय-आविष्काराच्या आधारे **मूल्यमापन करणे.**	4
CO5	मराठीतील निवडक ग्रामीण आणि दलित साहित्याचे **मूल्यमापन करता येणे,** त्यांची **बलस्थाने सांगता येणे.**	5
CO6	मराठीतील ग्रामीण आणि दलित साहित्य विषयवैविध्यांच्या आधारे **सूत्रबद्ध करता येणे.**	6

घटक	तपशील	तासिका
१	भारतीय समाज आणि त्याचे विविध स्तर गावगाडा या पुस्तकाचा अभ्यास	१५
२	शेतकरी आणि ग्रामीण चळवळ (गावाकडे चला – महात्मा गांधी) शहरीकरण आणि दलित चळवळ (शहराकडे चला – डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर) ग्रामीण आणि दलित साहित्याची परंपरा	१५
३.	'पाचोळा - रा. रं. बोराडे' या कादंबरीचा अभ्यास	१५
४.	'माझ्या जल्माची चित्तरकथा – शांताबाई कांबळे' - या आत्मकथनाचा अभ्यास	१५

संदर्भग्रंथ -

१. गावगाडा, त्र्यंबक नारायण अत्रे, वरदा प्रकाशन, पुणे
२. ग्रामीण साहित्य : प्रेरणा आणि प्रयोजन — श्रीराम गुंदेकर
३. ग्रामीण साहित्य — रा. रं. बोराडे
४. ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि समस्या — आनंद यादव
५. ग्रामीण साहित्य एक चिंतन — द. ता. भोसले
६. ग्रामीण कथा — वासुदेव मुलाटे
७. ग्रामीण कविता — कैलास सार्वेकर
८. माती आणि मंथन — भास्कर चंदनशिव
९. भूमी आणि भूमिका — भास्कर चंदनशिव
१०. ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि शोध — डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले
११. दलित साहित्य : वेदना, विद्रोह आणि नकार, भालचंद्र फडके
१२. निळी पहाट, रा.ग.जाधव

एम. ए. मराठी प्रथम वर्ष: सत्र १		
MRT - 505	**लोकप्रिय साहित्य**	**Number of Credits : 4**
	Course Outcomes (COs) On completion of the course, the students will be able to:	**Cognitive Level (Bloom's Level) (Level 1/2/3/4/5/6)**
CO1	लोकप्रिय साहित्याच्या स्वरूपाचा परिचय करून देणे.	1
CO2	लोकप्रिय साहित्याची परंपरा अभ्यासणे.	2
CO3	लोकप्रिय साहित्यातील कथा आणि कादंबरी वाङ्मयाचा अभ्यास करणे.	3
CO4	व.पु.काळे, बाबुराव अर्नाळकर, सुहास शिरवळकर, ज्योत्स्ना देवधर यांच्या निवडक साहित्यकृती	4
CO5	लोकप्रिय साहित्याच्या वैशिष्ट्यांचा परामर्श घेणे.	5
CO6	लोकप्रिय साहित्याच्या आविष्काराच्या विविध माध्यमांचा वेध घेणे.	6

घटक	तपशील	तासिका
१	लोकप्रिय साहित्याची **व्याख्या,** संकल्पना, स्वरूप	**१५**
२	मराठीतील लोकप्रिय साहित्याची प्रेरणा - भक्तिसंप्रदाय आणि मनोरंजन आणि परंपरा – विविध नियतकालिके, वृत्तपत्रीय लेखन, अनुदिनी आणि संकेतस्थळे	**१५**
३.	लोकप्रिय साहित्य - कथा - व. पु. काळे (काही खरं; काही खोटं)	**१५**
४.	लोकप्रिय साहित्य - कादंबरी – सुहास शिरवळकर (दुनियादारी)	**१५**

संदर्भग्रंथ -

१. प्रदक्षिणा, खंड १ आणि २, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे

२. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ४ ते ८, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे

३. मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार, दत्तो वामन पोतदार

एम. ए. मराठी प्रथम वर्ष: सत्र १		
MRT – 510	**संशोधन पद्धती**	**Number of Credits : 4**
	Course Outcomes (COs) **On completion of the course, the students will be able to:**	**Cognitive level (Bloom's Level) (Level1/2/3/4/5/6)**
CO1	संशोधनाची **संकल्पना समजून घेणे.** संशोधनाच्या प्रेरणा, विविध पद्धती आणि व्याख्या लक्षात घेणे.	**1**
CO2	संशोधनविद्येच्या क्षेत्रांतील विविध उपपत्ती, तत्त्वे आणि सिद्धांत **सूत्रबद्ध करता येणे.**	**2**
CO3	वाङ्मयीन संशोधनाचे **स्वरूप स्पष्ट करणे**. आंतरविद्याशाखीय संशोधनाची दिशा विकसित करणे.	**3**
CO4	संशोधकाची गुणवैशिष्ट्ये, संशोधन प्रक्रियेतील टप्पे आणि संशोधनाची विविध साधने यांचे **सोदाहरण विवरण करता येणे.**	**4**
CO5	संशोधन विषय निवडणे, संशोधन आराखडा तयार करणे.	**5**
CO6	मराठीतील संशोधकांच्या परंपरेचा परिचय होऊन या परंपरेतील संशोधनाचे **महत्त्वमापन करता येणे.**	**6**

घटक	**तपशील**	**तासिका**
१	संशोधन - व्याख्या, संकल्पना, स्वरूप आणि प्रेरणा	**१०**
२	वाङ्मयीन संशोधनाचे वेगळेपण, आंतरविद्याशाखीय संशोधन संशोधन विषयाची निवड, संशोधन आराखडा तयार करणे	**१५**
३.	संशोधकाची गुणवैशिष्ट्ये, संशोधन प्रक्रियेतील टप्पे, संशोधनाची साधने	**१५**
४.	संशोधन विषयाच्या अनुषंगाने प्रश्नावली निर्मिती, उत्तरांच्या विदेचे विश्लेषण, साहित्य- संदर्भ मिळवण्याची दिशानिश्चिती	**१०**
५	शोधनिबंधांची लेखनपद्धती, शोधनिबंधांचे सादरीकरण	**१०**

संदर्भग्रंथ :

१. सौंदर्यमीमांसा, रा. भा. पाटणकर,
२. साने ह. श्री., साहित्य आणि सामाजिक शास्त्रे,
३. संत दु.का., साहित्य आणि संशोधन,
४. संशोधनपद्धती, रमेश वरखेडे
५. मराठी साहित्य संशोधन, सुधाकर शेलार
६. भाषा : साहित्य आणि संशोधन, संपा. वसंत जोशी, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
७. शोधनिबंधाची लेखनपद्धती, स.गं.मालशे, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई

एम. ए. मराठी प्रथम वर्ष: सत्र २		
MRT : 556	**संस्कृती अभ्यास**	**Number of Credits : 4**
Course Outcomes (COs) On completion of the course, the students will be able to:		**Cognitive level (Bloom's Level) (Level1/2/3/4/5/6)**
CO1	संस्कृती ही संकल्पना समजावून घेणे आणि तिच्या विविध अभ्यासकांच्या व भाषांतील व्याख्या जाणून घेणे.	**1**
CO2	संस्कृतीचे मानवी समाज, धर्म, भाषा, साहित्य, कला इत्यादींशी असलेले अनुबंध अभ्यासणे.	**2, 3**
CO3	जागतिक, राष्ट्रीय (भारत) आणि राज्याच्या (महाराष्ट्र) संदर्भाने सांस्कृतिक अभ्यासाचे विविध पैलू उलगडणे आणि चिकित्सा करणे.	**2, 3**
CO4	महाराष्ट्रीय व भारतीय संस्कृतीचे स्वरूप आणि विशेष अभ्यासणे.	**4**
CO5	संस्कृतीचा विविध क्षेत्रांशी आणि सामाजिक घटकांशी येणारा संपर्क आणि त्याचे स्वरूप जाणणे.	**5**
CO6	नवव्यवस्था, जागतिकीकरण, आधुनिकता आणि नव-तंत्रज्ञान यांच्या संदर्भाने सांस्कृतिक संक्रमणाचा चिकित्सक अभ्यास करता येणे.	**6**

घटक	तपशील	तासिका
१	संस्कृती : संकल्पना, स्वरूप आणि व्याख्या	**१५**
२	संस्कृती आणि धर्म, भाषा, साहित्य व कला अनुबंध	**१५**
३.	सांस्कृतिक अभ्यास: जागतिक, भारत आणि महाराष्ट्र	**१५**
४.	संस्कृती संपर्क: समाज, लोकसंस्कृती, स्थानिक संस्कृती, सांस्कृतिक विविधता, नवव्यवस्था (वर्तमान परिप्रेक्ष्य) आणि सांस्कृतिक संक्रमण	**१५**

संदर्भग्रंथ -

१. संस्कृती, इरावती कर्वे, देशूमुख आणि कंपनी, पुणे
२. महाराष्ट्र संस्कृती, पु. ग. सहस्त्रबुद्धे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
३. गर्जा महाराष्ट्र, सदानंद मोरे, सकाळ प्रकाशन, पुणे
४. भारतीय संस्कृती, साने गुरुजी, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
५. भारताची राष्ट्रीय संस्कृती. एस. अबीद हुसेन, नॅशनल बुक ट्रस्ट, दिल्ली

एम. ए. मराठी प्रथम वर्ष: सत्र २		
MRT - 552	**अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी**	**Number of Credits: 4**
	Course Outcomes (COs) On completion of the course, the students will be able to:	**Cognitive level (Bloom's Level) (Level1/2/3/4/5/6)**
CO1	अर्वाचीन कालखंड सुरू होताना असणाऱ्या सामाजिक-राजकीय-सांस्कृतिक परिस्थितीचा आढावा घेणे.	**1**
CO2	अव्वल इंग्रजी कालखंडातील साहित्यप्रेरणांची चर्चा करणे.	**2, 3**
CO3	चिपळूणकर युग आणि त्यातून निर्माण झालेला अस्मितेचा कालखंड यांचा संबंध न्याहाळणे.	**2, 3**
CO4	धार आणि काठ या साहित्यकृतीच्या आधारे विविध साहित्यकृतींची वैशिष्ट्ये तपासणे.	**4**
CO5	साहित्याचे मानदंड या साहित्यकृतीच्या आधारे विविध साहित्यकृतींची वैशिष्ट्ये तपासणे.	5
CO6	अर्वाचीन कालखंडातील वैविध्यपूर्ण साहित्यनिर्मितीचा आलेख काढणे.	6

घटक	तपशील	तासिका
१	संस्कृती म्हणजे काय? साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी ही संकल्पना	१५
२	अव्वल इंग्रजी कालखंडाच्या प्रेरणा आणि प्रवृत्ती यांचा अभ्यास	१५
३.	धार आणि काठ या संपादनाचा अभ्यास	१५
४.	साहित्याचे मानदंड या संपादनाचा अभ्यास	१५

संदर्भग्रंथ :

१. मराठी ग्रंथनिर्मितीची वाटचाल, शं. गो. तुळपुळे
२. अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, गो. म. कुलकर्णी
३. वाटा वळणे, गो. म. कुलकर्णी
४. प्रदक्षिणा, खंड १ आणि २, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे
५. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ४ ते ८, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
६. मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार, दत्तो वामन पोतदार

एम. ए. मराठी प्रथम वर्ष: सत्र २		
MRT – 557	**समाजभाषाविज्ञान – २**	**Number of Credits:4**
	Course Outcomes (COs) **On completion of the course, the students will be able to:**	**Cognitive level (Bloom's Level) (Level1/2/3/4/5/6)**
CO1	समाजभाषाविज्ञान या भाषाभ्यास शाखेची **ओळख करून देणे** आणि विविध व्याख्यांच्या आधारे ही **संकल्पना समजावून देणे.**	**1**
CO2	दैनंदिन व्यवहारात निर्माण होणाऱ्या भाषाभेदांची **कारणमीमांसा करणे.**	**2**
CO3	भाषाव्यवहारात होणारे शब्दप्रयोग आणि त्यांचा वापर करणाऱ्या व्यक्तीचा सामाजिक स्तर यांची **तुलना करणे.**	**3**
CO4	भाषाव्यवहारातले सामाजिक स्तर, आर्थिक स्तर, भौगोलिक स्तर आणि त्यांतून येणारी सांकेतिकता यांचा **संबंध तपासणे.**	**4**
CO5	भाषाव्यवहार आणि संस्कृती यांच्यातील सहसंबंधांचे **पुनरावलोकन करणे.**	5
CO6	नवीन तंत्रज्ञान आणि नव्या व्यवस्थांमुळे होणारे भाषिक बदल यांचा **एकात्मिक आविष्कार अभ्यासणे.**	6

घटक	तपशील	तासिका
१	समाजभाषाविज्ञानातील सिद्धांत, उजळणी	१५
२	दैनंदिन व्यवहार, विविध व्यवसाय आणि भाषाभेद यांची कारणमीमांसा	१५
३.	विविध सामाजिक, आर्थिक, भौगोलिक स्तर आणि भाषाभेद	१५
४.	भाषानियोजन, संवर्धन, जतन.	१५

संदर्भग्रंथ -

१. वैखरी, अशोक केळकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
२. समाजभाषाविज्ञान, रमेश वरखडे
३. सामाजिक भाषाविज्ञान, जयश्री पाटणकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
४. सामाजिक भाषाविज्ञान, प्रभाकर जोशी आणि चारूता गोखले, निराली प्रकाशन, पुणे

एम. ए. मराठी प्रथम वर्ष: सत्र २		
MRT - 554	**लोकसाहित्य**	**Number of Credits : 4**
Course Outcomes (COs) On completion of the course, the students will be able to:		**Cognitive level (Bloom's Level) (Level1/2/3/4/5/6)**
CO1	लोकसाहित्याची **व्याख्या,** संकल्पना, स्वरूप **समजून घेणे.**	**1**
CO2	लोकसाहित्याचे इतिहास, पुरातत्त्व, मानववंशशास्त्र, भाषाशास्त्र, धर्मशास्त्र, दैवतकथाशास्त्र, यांच्याशी असलेले अनुबंध तपासणे.	**2, 3**
CO3	मराठीतील लोकसाहित्याचा आशय, भाषा, रचना, प्रदेश, प्रकार व कलात्मक सौंदर्य यांचे विश्लेषण करणे.	**2, 3**
CO4	लोकगीते, लोककथा यांचा अभ्यास करणे.	**4**
CO5	लोकनाट्य आणि विविध लोकाविष्कार यांचा अभ्यास करणे.	5
CO6	इतर साहित्यापासून लोकसाहित्याचे वेगळेपण सांगता येणे. लोकसाहित्य गुणवैशिष्ट्यांच्या आधारे सूत्रबद्ध करता येणे.	6

घटक	तपशील	तासिका
१	लोकसाहित्याची **व्याख्या,** संकल्पना, स्वरूप	**१५**
२	लोकसाहित्य आणि इतिहास, पुरातत्त्व, मानववंशशास्त्र, भाषाशास्त्र, धर्मशास्त्र, दैवतकथाशास्त्र इत्यादी	**१५**
३.	लोकसाहित्याचे प्रकार – लोकगीते, लोककथा, लोकनाट्य	**१५**
४.	लोकसाहित्याचे अभ्यासक – सरोजिनी बाबर, रा. चिं. ढेरे, प्रभाकर मांडे	**१५**

संदर्भग्रंथ :

१. लोकसाहित्याचे अंत:प्रवाह, प्रभाकर मांडे,
२. लोकसाहित्याचे स्वरूप, प्रभाकर मांडे,
३. अपौरुषेय वाङ्मय, डॉ. कमलाबाई देशपांडे,
४. लोकसाहित्याची रूपरेखा, दुर्गा भागवत,
५. धर्म आणि लोकसाहित्य, दुर्गा भागवत,
६. मराठीतील स्त्रीधन, सरोजिनी बाबर,
७. मराठी लोकगीते, सरोजिनी बाबर,
८. मराठी लोककथा, सरोजिनी बाबर,
९. मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक, रां. चिं. ढेरे,
१०. लोकसंचित, तारा भवाळकर
११. लोकसाहित्याचे स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र, ग. ना. मोरजे,
१२. नाचू कीर्तनाचे रंगी, यशवंत पाठक,
१३. लोकसाहित्य उद्गम आणि विकास, शरद व्यवहारे,
१४. लोकसाहित्यातील स्त्रीजीवन, भारती रेवडकर,
१५. लोकसाहित्य शोध आणि समीक्षा, रा. चिं. ढेरे,
१६. संतसाहित्य आणि लोकसाहित्य, रा. चिं. ढेरे,
१७. लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती, विद्या व्यवहारे,
१८. लोकरंजनाची पारंपरिक माध्यमे, शरद व्यवहारे,
१९. लोकसाहित्याच्या अभ्यासदिशा, तारा भवाळकर,
२०. तमाशा कला आणि जीवन, सुनील चंदनशिवे,

एम. ए. मराठी प्रथम वर्ष: सत्र २		
MRT – 555	**बालसाहित्य**	**Number of Credits : 4**
Course Outcomes (COs) On completion of the course, the students will be able to:		**Cognitive Level (Bloom's Level) (Level 1/2/3/4/5/6)**
CO1	बालसाहित्याच्या स्वरूपाचा परिचय करून देणे.	1
CO2	बालसाहित्याची परंपरा अभ्यासणे.	2
CO3	बालसाहित्यातील कवितांचा अभ्यास करणे. – विंदा करंदीकर,	3
CO4	बालसाहित्यातील कथांचा अभ्यास करणे. – राजीव तांबे, भारत सासणे, माधुरी पुरंदरे	4
CO5	बालसाहित्यातील नाट्यलेखनाचा अभ्यास करणे – सई परांजपे, पु.ल. देशपांडे	5
CO6	बालसाहित्याच्या वैशिष्ट्यांचा परामर्श घेणे..	6

घटक	तपशील	तासिका
१	बालसाहित्याची **व्याख्या,** संकल्पना, स्वरूप	१०
२	मराठीतील बालसाहित्याची प्रेरणा - बोध आणि मनोरंजन आणि परंपरा – पंचतंत्र, सिंहासन बत्तीशी, वेताळ पंचविशी, इसापनीती, नियतकालिके, चित्रकथा, ॲनिमेशनपट	१०
३.	बालसाहित्य - कथा - राजीव तांबे, भारत सासणे, माधुरी पुरंदरे	२०
४.	बालसाहित्य – कविता – विंदा करंदीकर, वंदना विटणकर, सरिता पदकी बालसाहित्य – नाटक – सई परांजपे, पु.ल. देशपांडे	२०

संदर्भग्रंथ -

१. प्रदक्षिणा, खंड १ आणि २, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे
२. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ४ ते ८, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
३. बालसाहित्याची रूपरेखा, मालती दांडेकर, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे

एम. ए. मराठी प्रथम वर्ष: सत्र २		
MRT 560	**व्यावसायिक अनुभवग्रहण/क्षेत्रप्रकल्प (On Job Training/Field Project)**	**Number of Credits : 4**
	Course Outcomes (COs) On completion of the course, the students will be able to:	**Cognitive level (Bloom's Level) (Level1/2/3/4/5/6)**
CO1	विद्यार्थ्यांना वर्गातील शिक्षणाबरोबरच प्रत्यक्ष कार्यस्थळातील कामांचा अनुभव मिळणे.	1
CO2	शैक्षणिक अभ्यासक्रम आणि भाषा, साहित्य, संस्कृती व संज्ञापन इ. क्षेत्रातील कामांच्या प्रत्यक्ष स्वरूपाची सांगड घालता येणे.	2
CO3	प्रत्यक्ष कार्यानुभवादरम्यान संबंधित संस्थेच्या प्रकल्पांमध्ये सहभागी होणे आणि प्रकल्पांच्या विविध पैलूंबाबत शिकणे.	3
CO4	कार्यानुभवादरम्यान संस्था किंवा आस्थापनेद्वारे वापरल्या जाणाऱ्या विविध प्रगत साधनांचा आणि तंत्रांचा वापर करता येणे.	4
CO5	कामाच्या ठिकाणी आवश्यक असलेले वर्तन, शिस्तीचे पालन, संवाद कौशल्ये आणि वैयक्तिक तसेच सांघिक कौशल्ये विकसित होणे.	5
CO6	व्यावसायिक कौशल्ये आणि दृष्टीकोन विकसित होऊन कामांशी संबधित आवश्यक अहवाल आणि सादरीकरणे तयार करता येणे.	6

घटक	तपशील	एकूण तास
MRT – 560	**व्यावसायिक अनुभवग्रहण/क्षेत्र प्रकल्प (On Job Training/Field Project)**	60